

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Huvitatus ja võimalused osta Eesti talude- väiketootjate tooteid (elanike küsitluse tulemused)

kokkuvõte

Tallinn
Aprill 2006

Projektgrupi koosseis: M. Josing, P. Liivaauk, M. Reiman, L. Lepane, V. Savina, A. Hansman,
M. Kelgo

Vastutav täitja: P. Koobas

Eesti Konjunkturiinstituut
Rävala 6 19080 Tallinn
Tel 668 1242
Fax 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
Huvitatus ja võimalused osta Eesti talude-väiketootjate tooteid	7
1. Talude-väiketootjate toodangu ostmine	7
2. Eesti talude-väiketootjate toodangu iseloomulikud omadused.....	9
3. Tarbijate huvitatus talude-väiketootjate toodangu ostmisest.....	12
4. Tarbijatele sobivad tingimused talude-väiketootjate toodangu ostmiseks.....	16
5. Huvitatus talude-väiketootjate toodangut puudutavast informatsioonist.....	19
Kokkuvõte.....	23
Lisa 1 Küsitlustulemuste protsentjaotused.....	25
Lisa 2 Küsitlustulemuste protsentjaotused sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes.....	28
Lisa 3 2005. aastal ostetud talude ja väiketootjate toodang.....	59
Lisa 4 Küsitletud kogumi iseloomustus	60

Sissejuhatus

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel, töö läbiviijaks oli Eesti Konjunkturiinstituut. Uuringu **eesmärgiks** oli välja selgitada Eesti elanike huvi kohalike talude ja väiketootjate poolt toodetud toidukaupade ostmisest. Tulenevalt töö eesmärgist olid püstitatud järgnevad **uurimisülesanded**:

- välja selgitada talude ja väiketootjate toodangut iseloomustavad omadused;
- uurida, milliseid talude ja väiketootjate tooteid tarbijad ostavad;
- uurida tarbijate ostuhuvi erinevate talude-väiketootjate poolt pakutavate toidukaupade vastu;
- analüüsida tarbijate valmisolekut talude-väiketootjate toodangu ostmiseks suurtootjate kaubast erinevatel tingimustel;
- määrata kindlaks eelistatuid talude-väiketootjate toodangu ostukohad;
- selgitada välja talude-väiketootjate toodangu kohta omatava info piisavus;
- uurida tarbijate huvi talude-väiketootjate toodangut puudutava lisainformatsiooni saamise vastu.

Töö koostamisel on kasutatud Eesti täiskasvanud elanike (vanuses 18-74 aastat) küsitlustulemuste andmeid. Küsitlus viidi EKI tarbijapaneeli kuuluvate elanike hulgas läbi ajavahemikul jaanuar-veebruar 2006.a. Ankeedi küsitluses osalejatele edastamine ja vastuste tagastamine toimus posti teel. Korrektselt täidetud ankeete laekus EKI-sse tagasi 1033-lt vastanult. Kuna küsitlusele ei vastanud kõik paneeli liikmed, siis rakendati andmetötluse käigus rahvuse osas kaalusid, millega viidi tegelik valim vastavusse Eesti elanikkonna mudeliga.

Uurimuse tulemused täidavad töö koostamisel püstitatud eesmärgi ja on antud valimi mahu ning representatiivsuse (soo, rahvuse, elukoha, regiooni, hariduse ja vanuse lõikes) juures laiendatavad kogu Eesti täiskasvanud elanikkonnale. Huvi talude-väiketootjate toodangu vastu uuriti esmakordselt, mistõttu ei sisalda analüüs võrdlusi varasemate perioodidega.

Väiketootjate all mõeldakse antud töös talusid, nende juures asuvaid töötlemisüksusi, väikesi pagaritöökodasid, kondiitreid, väikesi lihatööstusi, kus müüdava kauba valmistamisega tegeleb kuni 10 inimest. Näiteks: Nopri Talumeierei, Rahinge Lihetööstus, AS Saidafarm, AS Todas, Pajumäe talu, Agroberryy jms. Sellises sõnastuses määratleti väiketöötajad ka kirjalikus ankeedis enne selleteemaliste küsimuste algust.

Kokkuvõte

- Tarbijaküsitluse tulemuste põhjal võib järeldada, et Eesti talude ja väiketootjate toodangule on kõige iseloomulikum naturaalsus ja värskus, mida nimetas enamasti iseloomustava omadusena vastavalt 68% ja 64% vastanutest. Enam kui poolte vastanute arvates on talude-väiketootjate tooted ka enamasti hea maitsega ja usaldusväärsed. Nende toodete ulatuslikuma turustuse takistuseks võib pidada väikest tuntust, tagasihoidlikku pakendit ja piiratud kättesaadavust. Maapiirkondade tarbijad on väiketootjate toodanguga rohkem tuttavad ja paremal arvamusel kui suurte linnade tarbijad, kelle jaoks on see toodang kehvemini kättesaadav.
- Eesti talude-väiketootjate toodangut ostis 2005. aastal 73% tarbijatest. Ostjate hulgas oli keskmisest rohkem väikelinnade, alevike ja külade tarbijaid. Kuna maapiirkondade elanikkonna vanus on kõrgem kui linnades, siis on talude ja väiketootjate toodangu tarbijate hulgas ka keskmisest rohkem üle 65-aastaseid tarbijaid.
- Eesti talude-väiketootjate toodangust ostis 2005. aastal kõige rohkem tarbijaid piimatooteid, köögivilju, joogipiima, kartulit ja mett. Kõiki neid kaupu ostis vähemalt viiendik vastanutest. Talude-väiketootjate toodangust osteti veel liha- ja vorstisid, puuvilju ja marju, pagaritooteid, mahlu, kala ja muid kaupu.
- Kaubanduses pakutavate talude ja väiketootjate tootevalikuga on rahul vaid 8% vastanutest. Kaubandusest leiab soovitud tooteid vahetevahel 42%, enamasti mitte 27% vastanutest.
- Kõige suurem osa tarbijatest sooviks talude ja väiketootjate toodanguna osta mett, mune, kartulit ja köögivilju, mida märkis üle kahe kolmandiku vastanutest. Piimatoodetest ostetaks kõige rohkem kohupiima ja kodujuustu, lihatoodetest sinki, pagaritoodetest leiba. Kõikide nimetatud talude-väiketootjate toodete nõudlus on märgatavalt suurem kui tegelikult 2005. aastal tehtud ostud. Seega tuleks ostuvõimalusi avardada ja väiketootjate toodang tarbijatele kättesaadavamaks muuta, samuti informeerida tarbijaid nende olemasolust ning müügikohtadest.
- Küsitlustulemustest nähtub, et enamik tarbijatest oleks nõus talus või väikeettevõttes toodetud toidukauba eest kõrgemat hinda maksma (märkis 59% vastanutest), pooled vastanud oleks nõus kuni 10% kõrgema hinnaga. Kõrgemat hinda ei maksaks 41% vastanutest. Oluliselt hinnatundlikumad on mitte-eestlastest alg- ja põhiharidusega väikese sissetulekuga tarbijad.
- Talude ja väiketootjate toodete ostukohtadena eelistab kõige rohkem tarbijaid turgu, kus oleks võimalik soovitud kaup otse tootjalt osta (53% vastanutest). Samuti peab üle poole tarbijatest sobilikuks ostukohaks spetsiaalset talu-, mahe- või loodustoodete poodi. Järgmine eelistus oleks tavalised suured toidukauplused. Erinevaid otse tootjalt ostmise võima-

lusi peavad oluliseks peamiselt maapiirkondade tarbijad, suurtes linnades oodatakse talude ja väiketootjate toidukauba lisamist suurte toidukaupluste kaubavalikusse või turgudele.

- Enam kui pooled tarbijad on soovitud toidukauba ostmiseks nõus talusse või väiketootja juurde kohapeale minema (52% vastanutest). 21% vastanutest on kohale jõudmiseks valmis kulutama kuni veerand tundi, 23% kuni pool tundi, 8% kauem. Kolmandik vastanutest ei ole nõus tootja juurde kohapeale minema. Oodatult on valmisolek tootja juurde minna suurem maapiirkondades ja väiksem suurtes linnades elavatel tarbijatel.
- Küsitlusandmetest võib järeldada, et Eesti talude ja väiketootjate toodangu kohta omatakse suhteliselt vähe informatsiooni. Vaid 5% uuringus osalenutest pidas olemasolevat infot piisavaks, pooled hindasid info ebapiisavaks ja 36% vastanute hinnangul ei oma nad talude-väiketootjate toodangu kohta mingisugust infot. Samas on huvi täiendava informatsiooni saamise vastu suur – 79% vastanutest on infost huvitatud. Vaid 7% vastanutest märkis, et nad ei soovi rohkem teavet. Infost on keskmisest rohkem huvitatud Tallinna ja teiste suurte linnade noored kõrgharidusega tarbijad, kelle seas on infopuudus suurem kui väikeasulate tarbijate hulgas.

Küsitletud kogumi iseloomustus

Eesti tarbijate paneeli küsitlus, vastanuid kokku 1033 vanuses 18-74 aastat.

Küsitlus viidi läbi jaanuaris - veebruaris 2006. Valimi vastavusse viimiseks elanikkonna mudeliga on andmestik kaalutud rahvuse järgi. Uuringu valim on piisavalt suur ja esinduslik põhiliste sotsiaaldemograafiliste tunnuste (regioon, sugu, rahvus, vanus) lõikes, mistõttu on tulemused laiendatavad Eesti täiskasvanud elanikkonnale vanuses 18-74 aastat ehk 984 216 inimesele. Valimi suurusest tingitud viga on 95%-lise tõenäosuse tasemel $\pm 3.2\%$.

Regiooni järgi¹:

Põhja-Eesti	37%
Kesk-Eesti	11%
Kirde-Eesti	14%
Lääne-Eesti	12%
Lõuna-Eesti	26%

Vanuse järgi:

kuni 29-aastased	17%
30 - 49 aastased	36%
50 - 64 aastased	27%
65 - 74 aastased	20%

Elukoha järgi:

Tallinn	29%
suurlinn	22%
väikelinn	20%
alevik	11%
küla	18%

Soo järgi:

naised	59%
mehed	41%

Hariduse järgi:

algharidus või põhiharidus (kuni 9 kl)	13%
keskharidus (k.a keskeriharidus)	57%
kõrgharidus (k.a magister, doktor)	30%

Rahvuse järgi:

eestlased	67%
mitte-eestlased	33%

Kuu netosissetulek leibkonnaliikme kohta:

kuni 1000 krooni	13%
1001- 2000 krooni	43%
2001- 3500 krooni	12%
üle 3500 krooni	32%

¹ Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2001. aasta määrusega nr 126 kinnitatud Eesti piirkondlike üksuste statistilise klassifikaatori 3.tasemel esitatud maakondade grupid:

Põhja-Eesti: Harju maakond (sh Tallinn)

Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond

Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond

Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond

Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond